

на цей час продовжуються пошуки оптимальних шляхів вирішення тих проблемних питань, які усе ж таки виникають у правозастосовній практиці. Зокрема, щодо унормування підстав затримання особи уповноваженою службовою особою з огляду на їх неоднозначне застосування органами досудового розслідування, порядку застосування превентивного затримання та його відповідності нормам Конституції України, порядку здійснення законного затримання тощо.

Таким чином, становлення та розвиток інституту затримання у кримінальному процесі України на різних історичних етапах переважно відбувався еволюційним шляхом: від свого зародження, виникнення, набуття найбільш простих форм до більш складних форм організації та функціонування.

Разом із тим, існує потреба у подальшому удосконаленні нормативного врегулювання інституту затримання з метою його ефективного застосування для виконання завдань кримінального провадження у режимі дотримання гарантій прав особи на свободу та особисту недоторканність.

Солтис О. В., курсант 3-го курсу
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального процесу Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Мельник О. В.

ДОПИТ ЧИ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю: ЩО ЕФЕКТИВНІШЕ ДЛЯ РОЗЛІДУВАННЯ?

Загальновідомим є те, що допит в Україні – це слідча дія, у процесі якої слідчий, прокурор отримує від особи, яка володіє відомостями, що мають значення в кримінальному провадженні, певну значущу для розслідування інформацію. Досить часто допит супроводжується різноманітними маніпулятивними техніками, не виключаючи також і насильство, для якнайшвидшого отримання певних даних від опитуваної особи.

Так звана культура зізнання в роботі поліції та систем кримінального правосуддя в багатьох країнах, а також недостатній рівень підготовки й обізнаності щодо методів криміналістики та гуманних форматів допиту, можуть призвести до зловживань задля отримання зізнання чи інформації.

Замість допиту в багатьох країнах застосовують Investigative Interview – процесуальне інтерв'ю, методологія якого дає змогу отримати від підозрюваного необхідну інформацію без тиску, залякувань і насильства. Про це розповів суперінтендант норвезької поліції (слідчий із 25-річним досвідом) Асбйорн Раклев 17 січня на зустрічі, організованій Міжнародним фондом «Відродження». Він використовує у своїй роботі метод процесуального інтерв'ю замість класичного допиту вже протягом 20 років.

Асбйорн Раклев наголошує, що головна мета будь-якого розслідування – здобути якомога більше достовірної та надійної інформації. Застосовуючи процесуальне інтерв'ю, ми зможемо легко встановити взаєморозуміння з опитуваною особою, запобігти використанню насильницьких практик, удосконалити процес збору та підвищити надійність отриманої інформації. Процесуальне інтерв'ю ґрунтується на таких принципах міжособистісного спілкування, як повага, етика та права людини. Таке спілкування стимулює співрозмовника до комунікації та дає змогу слідству зібрати значний масив такої інформації.

Проте, як зазначив Асбйорн Раклев, часто правоохоронців не вчать проводити інтерв'ю: «20 років тому в Норвегії цього не пояснювали. Не було офіційної методології проведення допиту, цьому вчилися під час роботи, на місці, від керівників. А керівники, відповідно, від своїх керівників. Поліцейських навчали влучно стріляти та вправно водити авто, але ніхто їм не пояснював, як проводити інтерв'ю», – розповів експерт.

Як показують дослідження, значна частина злочинців готові надати правдиву інформацію або навіть одразу зізнатися, тоді як інші не можуть прийняти рішення, коли їх викликають на допит, адже опинившись у таких умовах будь-яка людина починає сильно нервувати, що сповільнює роботу мозку й пам'яті. Якщо правоохоронець використовує агресивний, ворожий або образливий підхід, опитуваний може відмовитись

від співпраці та надання інформації. Використання методів процесуального інтерв'ю збільшує вірогідність співпраці та надання інформації або зізнання з боку порушників.

Процесуальне інтерв'ю покликане запобігати неправдивим зізнанням чи помилкам у процесі здійснення правосуддя, допомагати співробітникам поліції проводити допит систематично й неупереджено, а також уникати помилок, пов'язаних із прийняттям передчасних висновків, що, на жаль, є досить поширеною проблемою. Процесуальне інтерв'ю ґрунтується на основі тридцятирічних досліджень, які проводились в активній співпраці із практиками. Цю слідчу дію використовує значна кількість поліцейських у всьому світі. Вона є також корисною для роботи розвідки та служб безпеки. З огляду на досвід іноземних держав, можна стверджувати, що процесуальне інтерв'ю поліпшує відносини та збільшує рівень довіри між поліцією та громадянами, сприяє розвитку верховенства права й утвердженню авторитету державних органів.

Процесуальне інтерв'ю – метод, який передбачає повну відсутність примусу та відкритість питань, що значно покращують обмін інформацією та комунікацію. Модель інтерв'ювання включає такі етапи:

- 1) планування та підготовка;
- 2) ознайомлення і встановлення контакту;
- 3) перший довільний виклад;
- 4) уточнення та розкриття;
- 5) завершення інтерв'ю;
- 6) оцінка інтерв'ю.

Асбйорн Раклев зазначає, що неабияке значення має вияв поваги до опитуваної особи. Він радить тиснути йому руку під час зустрічі, спілкуватись на рівних. Значну роль відіграє також місце проведення інтерв'ю. Опитуваний має почуватися комфортно та в безпеці. Варто ставити відкриті питання, не нав'язуючи свою інтерпретацію подій. Абсолютно неприйнятним є пошук лише тієї інформації, яка «підходить» або ігнорування інформації, що не підтверджує те, в чому переконаний інтерв'юер. Якщо в поліції є докази – не варто одразу про них говорити, намагаючись залякати людину, необхідно спочатку вислухати її версію.

На нашу думку, нашій державі, особливо на сьогодні, коли вона перебуває на шляху такої глобальної реформації, було б доцільно замінити або, можливо, доповнити методіку проведення класичного допиту процесуальним інтерв'ю. Це дало б змогу нашим поліцейським легко встановлювати контакт і довірливі відносини з опитуваним, що збільшить імовірність отримання достовірної та правдивої інформації, пришвидшить зізнання, унаслідок чого зросте відсоток розкриття злочинів. Упровадження процесуального інтерв'ю сприятиме поступовому приведенню правоохоронної діяльності у відповідність до сучасних стандартів, суттєвому зменшенню кількості фактів порушень прав людини на етапі досудового розслідування.

Баиштова О. Г., курсант 3-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Хабло О. Ю.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Успішність розкриття, розслідування та судового розгляду будь-якого кримінального правопорушення здебільшого залежить від правильного професійного процесуального оформлення його початкового етапу, а також виконання завдань кримінального провадження, притаманних цьому етапу.

У діяльності правоохоронних органів України однією з найбільш складних була й залишається проблема диференційованого підходу до вирішення заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення. Складність цього питання полягає в тому, що загальна кількість відповідних звернень з боку громадян та юридичних осіб щороку збільшується, а механізм їх перевірки донині належним чином не врегульовано.